

Stichting Fonds Goudse Glazen
Achter de Kerk 2
2801 JW Gouda
tel. 0182-514119
giro: 381399
website: www.sintjan.com
e-mail: info@goudseglazen.nl

Nieuwsbrief nr. 4 – september 2009

Goudse Glazendag 2009

De lezing op de Goudse Glazendag wordt gehouden door drs. Harrie Teunissen. Hij is historicus van de islam en Europa.

Drs. Teunissen zal in zijn lezing ingaan op de oriëntaalse invloeden op de Goudse Glazen en op een verrassende parallel tussen Evangelie en Koran over Jezus en Johannes de Doper. Centraal staat zijn analyse van de Glazen tegen de achtergrond van het zestiende-eeuwse beeld van de islam. Aanvankelijk wordt de wreedheid van Turken tegen christenen benadrukt. Maar met de Beeldenstorm kantelt dit beeld. Watergeuzen ontzetten Leiden in 1574 met de wapenkreet 'Liever Turks dan paaps'. Daarom sieren halve manen de nieuwe gevel (\pm 1598) van het Leidse stadhuis. Haar burgemeester Van Swanenburg voorziet echter in de Sint-Jan in glas 26 de belegeraars van Samaria (1601) van halve manen. Kantelt tussen Leiden en Gouda het islam-beeld opnieuw?

De Goudse Glazendag wordt gehouden op 3 oktober. (JGH)

Restauratie van de cartons

In MuseumgoudA wordt nog steeds hard gewerkt aan de restauratie van de cartons. Onlangs werd de restauratie van het carton van glas 26 afgerond. Dit carton bestaat uit zes

hele lange stroken, de langste is 11.04 m. Dit was het zestiende carton dat door XLpapier is behandeld. Nog vier van de 16de en 17de eeuwse cartons moeten onder handen genomen worden, inclusief dat van glas 2, wat ongeveer een jaar zal kosten. Eerst is men nu begonnen met wat kleinere cartons. Op de linkertafel liggen momenteel drie stroken van het carton voor glas 48, die allemaal met zwart krijt zijn getekend. De ijzergallusinkt (die het papier kan aanvreten) is beperkt tot een paar inscripties aan de achterzijde van het carton. Die plekken kunnen gemakkelijk worden afgedekt, zodat die gebieden niet nat worden bij het invochten met water (insproeien) voor het opspannen. In de vitrines tegenover het restauratieatelier hangt het onderste gedeelte van het carton van glas 14. Bij de restauratie van dit carton kwam aan het licht hoe de symmetrie van de tekening is opgebouwd. De eerste strook (A1) ontbreekt, maar op de achterkant van de laatste strook (F1) staat een schetsmatige tekening voor A1. Het lijkt dat die gemaakt is door middel van doorschijnend licht (voor een raam gehouden?) en gewoon overgetrokken. Op deze manier ontstaat snel een perfect spiegelbeeld. Dit fenomeen werd ook opgemerkt in het carton voor glas 27. Zo geven de cartons na eeuwen tijdens de restauratie nog hun geheimen prijs. (HvD)

Goudse Glazen Uitgelicht

Het idee van het uitlichten van de Goudse Glazen, zoals dat de laatste jaren enkele keren heeft plaatsgevonden, was niet nieuw. Zeventig jaar geleden, in augustus 1939, besloot het bestuur van het Fonds Goudse Glazen om in dat jaar de 350ste sterfdag van Wouter Pietszoon Crabeth op een bijzondere manier te herdenken: de vier glazen van Wouter Crabeth (5, 8, 12 en 23) zouden op 7, 8 en 9 september door een verlichting van binnenuit de Sint-Janskerk in volle glorie naar buiten stralen. Wandelaars buiten de kerk zouden dan van dit nooit geboden schouw-

spel kunnen genieten, zo was de gedachte. Ook zou gedurende de maand september in de kerk bij deze ramen een plantenversiering worden aangebracht. Helaas konden deze plannen niet uitgevoerd worden. In plaats van het uitlichten op de voorgenomen manier werden de glazen op een heel andere wijze uitgelicht. Op de achtste september 1939 werd namelijk begonnen met het uitnemen van de gebrandschilderde glazen om ze tegen het dreigende oorlogsgeweld te beschermen. De eerste glazen die uit de sponningen werden verwijderd waren overigens niet die van Wouter Crabeth, maar de drie glazen van zijn broer Dirck in het koor. In 1947 werden de glazen teruggeplaatst in de kerk en konden ze vanaf de zomer weer door belangstellenden worden bewonderd. (JS)

Levend Licht

Zaterdag 13 juni is op de Sint-Jansdag de nieuwe DVD "*Levend Licht*" van producent John Bour over de Sint-Jan met haar unieke "Goudse Glazen" gepresenteerd. De DVD bevat een professionele video, waarin op aansprekende wijze de kerk met haar ramen worden getoond en tevens achtergrondinformatie over deze glas-in-lood ramen wordt weergegeven. De DVD is te koop in de winkel van de kerk voor €18,95. Ook kan hij per mail of per telefoon bij het Fonds besteld worden.

AMBASSADEUR van de Goudse Glazen

In maart jl. namen wij afscheid van een tweetal rondleiders. Nou ja, afscheid. Toen ik één van hen, Nico Metselaar, enige tijd later sprak over zijn werk in de Sint-Janskerk, vertelde hij mij dat hij de volgende dag weer een groep rond zou leiden in de kerk, waar hij zo'n 45 jaar geleden als koster begon.

Nico heeft een tijdje op de grote vaart gezeten. Daarna was hij enkele jaren beheerder van een jeugd- en buurtcentrum in Amsterdam. In 1964 solliciteerde hij naar de functie van koster van de Sint-Janskerk in Gouda. Hij sprak Engels en dat was een pré, zodat hij aangenomen werd en aan het eind van dat jaar verhuisde hij samen met zijn vrouw Tiny naar Gouda. Voor hun komst kochten de toeristen hun kaartje aan de kosterwoning en werden dan in de kerk gelaten via de ingang naast de consistorie. "Toen wij begonnen werd de Van

Beverningkapel omgedoopt tot 'Entree kerk-bezichtiging'. Wij openden de kerk ook op feestdagen zoals 2e Paasdag, Hemelvaartsdag en 2e Pinksterdag voor toeristen en zaterdags bleven we open tot 5 uur 's middags. Daardoor nam het aantal toeristen sterk toe. Een enkele keer kwamen er wel meer dan 1000 op één dag!". Van de Goudse Glazen wist Nico eigenlijk niets, kunstgeschiedenis had hij niet gestudeerd. De eerste maanden is hij meegegaan met ervaren rondleiders als juffrouw Verschut, Constance van der Wall en dr. Rijkssen en heeft hij alleen maar geluisterd. Natuurlijk las hij toen ook al veel over de Goudse Glazen en over gebrandschilderd glas in het algemeen. In de jaren daarna ging er geen vakantie voorbij of er werden ook in het buitenland kerken met gebrandschilderde ramen bezocht.

Als Nico een groep toeristen rond moest leiden, wilde hij eerst weten waar ze vandaan kwamen en probeerde hij in te schatten wat voor achtergrond en belangstelling zij hadden. "Huisvrouwen kun je niet hetzelfde verhaal vertellen als een groep studenten kunsthistorie." Hetzelfde gold voor de lezingen die hij overal in het land heeft gehouden. "Dankzij de steigers die tijdens de restauratie in de kerk stonden, konden er dia's gemaakt worden van de glazen, ook van veel details die vanaf de grond niet te zien zijn. Deze dia's heb ik tijdens mijn lezingen vanaf 1972 op vele plaatsen in het land laten zien." Favoriet bij hem is glas 24, Filippus predikend, genezend en dopend, een rijk glas in elk opzicht.

Als ambassadeur van de Goudse Glazen heeft Nico heel veel betekend. Op 21 juni 1995 werd dat nog eens duidelijk. Toen ontving hij uit handen van Z.K.H. prins Bernhard de Zilveren Anjer. "In zijn dertig jaar als koster van

de Sint-Janskerk in Gouda heeft de heer Metselaar," aldus het cultuurfonds, "een diepgaande kennis verworven van de Goudse Glazen aldaar. Vooral echter heeft hij, met onvermoeibare geestdrift, tienduizenden mensen geleerd die te bekijken. Via ontelbare rondleidingen en lezingen heeft hij een breed publiek ontvankelijk gemaakt voor de schoonheid en betekenis van die beroemde ramen". "De Zilveren Anjer, een onderscheiding die

tevens bedoeld is als een uitroep teken voor uw bondgenoten; degene die ik nu het laatste noem, als eerste -- uw vrouw", aldus de prins in zijn toespraak in het paleis op de Dam. (JGH)